

PROFIEL KERKELIJK OPBOUWWERK

Deze basistekst is opgesteld door het bestuur van het Werkverband Kerkelijk Opbouwwerk om een bijdrage te leveren aan de professionalisering van het kerkelijk opbouwwerk (vergelijk Profiel van het kerkelijk opbouwwerk (januari 1998) en de omschrijving van het doel van het WKO - www.wvko.nl).

Aanleiding vormen recente ontwikkelingen in het vak, zoals de reductie van het aantal kerkelijk opbouwwerkers, de integratie van het kerkelijk opbouwwerk in breder omschreven functies en de aanstelling van in kerkopbouw gespecialiseerde pastores. De tekst geeft een tussenstand weer in de ontwikkeling van een beroepsprofiel en is bedoeld als uitgangspunt voor nadere bezinning. Het bestuur stelt voor om op grond van deze tekst de bestaande voorlichting van het WKO (folder, website, etc.) aan te passen.

Dit profiel is bestemd voor:

- hen die in dit veld werkzaam zijn, met als doel: de helderheid te vergroten over het eigene van deze werksoort en de kerntaken die hiertoe horen.
- de kerkelijke organisaties die kerkelijk opbouwwerkers in dienst hebben of dat overwegen, met als doel: een hulpmiddel te leveren bij werving en taakstelling.
- de opleidingen, met als doel: indicaties te geven voor de attitude en de vaardigheden waarin kerkelijk opbouwwerkers geschoold zouden moeten worden.

1. Veranderingen in het religieuze veld

Het bereik van de traditioneel in Nederland aanwezige kerken is de afgelopen decennia sterk afgenomen. Tegelijkertijd zijn er nieuwe (onder meer non-denominatieve) kerkelijke gemeenten opgekomen, en hebben zich geloofsgemeenschappen ontwikkeld die niet of slechts in beperkte mate door kerkelijke instituten worden beheerst, zoals migrantenkerken, 'losse' geloofsgroepen en cultureel-religieuze manifestaties.

Het kerkelijk opbouwwerk wortelt in de jaren zeventig van de vorige eeuw en streeft naar bevordering van kerkelijke gemeenschap in en tussen diverse kerkgenootschappen vanuit een benadering waarin theologie en sociale wetenschappen zijn geïntegreerd. Systematisch werken aan opbouwprocessen was van begin af de uitdaging voor kerkelijk opbouwwerkers die als tweedelijns werkers werden ingezet ten dienste van de geloofsgemeenschap. Inmiddels heeft de werksoort ook buiten deze kring ingang gevonden.

Tegelijk is het maatschappelijk en kerkelijk veld drastisch gewijzigd. Religie is 'in', maar de kerk-als-instituut 'uit'. In een vloeibaar geworden religieus veld is een bijstelling nodig van het profiel van de kerkelijk opbouwwerker. Deze zal zich niet langer alleen richten op vitalisering, maar ook op begeleiding van krimp enerzijds en inspelen op nieuwe kansen voor christelijke gemeenschapsvorming anderzijds. Kernwoorden bij dit laatste zijn: faciliteren, inspireren en met elkaar in verbinding brengen van netwerken van geloofscommunicatie.

De ontwikkelingen in het religieuze veld leveren voor het kerkelijk opbouwwerk spanningsvelden op, zoals tussen een inzet op ledenwerving of op dienstverlening, gerichtheid op de lokale omgeving of op een bepaalde belangstelling voor spiritualiteit, begeleiding van opbouw versus begeleiding van

afbraak, procesbegeleiding versus initiatie van veranderingen, geloofsverdieping tegenover structuurverbetering. Hierbinnen worden verschillende keuzes gemaakt, afhankelijk van context en overtuiging.

2. Werken aan opbouw

Kerkopbouw is het begrip waarmee bedoeld wordt: het verzamelen van personen, groepen en gemeenschappen tot het "volk van God" met de opdracht het "rijk van God" naderbij te brengen in deze wereld. Actor van deze beweging is primair God zelf, die door Christus in de Geest mensen oproept en inspireert om te getuigen van het "komen van het rijk Gods". Kerkopbouw is tegelijk het werk van concrete mensen die de roeping om deel te nemen aan die "zending van God" positief beantwoorden en daardoor de heelheid van mens en gemeenschap, van samenleving en schepping nastreven, geïnspireerd door de Geest Gods. Hierdoor bouwen zij al gaandeweg mee aan de Kerk van God, aan haar eenheid, haar heiligheid, haar katholiciteit en haar apostoliciteit. Kerk-opbouw geeft aan dat alle activiteiten van kerkelijke actoren gericht zijn op de uiteindelijke vervulling van de (heils)geschiedenis van God met de mens.

(Profiel van het kerkelijk opbouwwerk, WKO, januari 1998)

Kerkelijk opbouwwerk staat voor de methodische bevordering van participatie aan de geloofsgemeenschap. Het doet dat vanuit kerkelijke kaders en onderscheidt zich van de focus op specifieke werkvelden door een meer generalistische benadering. Het richt zich niet op een specifiek werkveld (liturgie, catechese, diaconie, pastoraat) maar op het faciliteren, functioneren en inspireren van de geloofsgemeenschap als geheel.

Voor dit handelen geldt dat het:

- is geïnspireerd door het evangelie en zoekt naar de verborgen omgang met de Eeuwige
- betrokken is op de gemeenschap van de kerk van Christus
- gericht is op de samenleving waarvan zij deel uitmaken
- wordt gekenmerkt door specifieke professionele vaardigheden.

Dit werk gebeurt in parochies en gemeenten, samenwerkingsverbanden van parochies op regionaal of stedelijk niveau, nieuwbouwlocaties, kerk&buurtprojecten, provinciale en diocesane ondersteuningsbureaus en landelijke kerkelijke bureaus en onderwijsinstellingen. Het wordt gedaan door pastores, adviseurs, beleidsfunctionarissen, projectmanagers, procesbegeleiders, trainers, probleemoplossers, op plaatselijk en bovenplaatselijk vlak, al dan niet onder de noemer van kerkelijk opbouwwerk.

3. Aandachtsvelden van kerkelijk opbouwwerk

Kerkelijk opbouwwerk is de professie die steunt op de praktische ecclesiologie (met docentplaatsen aan alle theologische opleidingen). Zij (?) gebruikt inzichten en vaardigheden uit theologische en sociaal-wetenschappelijke disciplines, uit opbouwwerk, agogiek en organisatiekunde. Theoretische vorming en aanscherping vindt met name plaats via postacademiale opleidingen.

Binnen het kerkelijk opbouwwerk worden verschillende accenten gelegd. Wij onderscheiden vier aandachtsvelden die gezamenlijk gezicht geven aan het kerkelijk opbouwwerk. Telkens geven we aan wat de beroepsbeoefenaars in dit veld doen (werkzaamheden), waartoe ze die ondernemen (doel), hoe ze die aanpakken (met welke competenties), en met wie ze in contact staan (contactgroep).

Procesbegeleiding

- Wat: opstarten, ondersteunen, begeleiden, trainen van (teams van) beroepskrachten en/of vrijwilligers; het bouwen en verbinden van netwerken
- Waartoe: mensen in staat stellen te werken aan kerk-zijn
- Hoe:
 - heeft weet van groepsdynamische processen
 - gaat om met weerstanden en spanningen
 - is in staat om mensen subject te maken van hun eigen veranderingsproces
 - treedt ook sturend op
 - heeft kennis van (eigen stijl van) leidinggeven
- In contact met (contactgroep): werkgroepen, stuurgroepen, besturen, teams van pastores, sleutelfiguren in een sociaal netwerk.

Beleidsadvisering

- Wat: adviseren, met name bij veranderingsprocessen zoals krimp en innovatie
- Waartoe: bewegingen en organisaties ten dienste laten zijn aan de missie van de kerk in de wereld
- Hoe:
 - licht een organisatie door
 - heeft instrumenten in huis voor een omgevingsanalyse
 - brengt een buitenstaanders-perspectief in
 - heeft aandacht voor de theologische dimensie van kerkstructuren
 - biedt structuur voor een veranderingsproces
 - heeft visie op innovatieve structuurmodellen voor gemeente/parochie
 - is bekend met mogelijkheden en beperkingen bij het mobiliseren van gelovigen om zich voor de voortgang van het evangelie in te zetten
- In contact met: bestuurs- en adviesorganen

Tijdelijke leiding

- Wat: leiden van een groep beroepskrachten of vrijwilligers in een veranderende organisatie gedurende een bepaalde periode
- Waartoe: opstarten of herschikken van nieuwe (samenwerkings)verbanden
- Hoe:
 - stuurt teams en personen aan
 - heeft kijk op leiderschap en zijn of haar eigen profiel hierin
 - gaat om met weerstanden en conflicten
 - ontwikkelt beleid en draagt beleid over
- In contact met: teams, kerkbesturen en bovenplaatselijke organen.

Bevordering van geloofscommunicatie

- Wat: begeleiden van geloofsgesprekken bij afbraakprocessen, visie-ontwikkeling, in gemeenschappelijk verband ontwikkelen van spiritualiteit
- Waartoe: bevorderen dat mensen zich als gelovig subject zien
- Hoe:
 - begeleidt identiteitsberaad
 - heeft een brede visie op samenlevingsvragen en de plek van de christelijke godsdienst daarbinnen
 - zet bijbelse inspiratie in voor een (post)kerkelijke praktijk

- bevordert het geloofsgesprek
- heeft methodes ter beschikking die mensen bij hun eigen spirituele kern brengt
- gaat om met verscheidenheid in geloofsbeleving zonder dat de samenhang verdwijnt
- brengt zichzelf als gelovig mens in ten dienste van de voortgang van het geheel

4. In contact met: uiteenlopende personen en groepen

Het Werkverband Kerkelijk Opbouwwerk bevordert de ontwikkeling van het kerkelijk opbouwwerk en vormt een ontmoetingsplaats voor hen die hierin werkzaam zijn. Daartoe onderneemt het activiteiten op het gebied van onderzoek, vorming en communicatie.

a. Onderzoek

Het werkverband draagt bij aan het ontwikkelen van een theorie over kerkelijk opbouwwerk, het ontwikkelen en toetsen van instrumenten, het publiceren van theoretische en praktische ontwikkelingen in de wetenschappelijke inrichtingen en in het veld, het ontwikkelen van een ethische code voor kerkelijk opbouwwerk.

b. Vorming

Het werkverband draagt bij aan de methodische vorming van kerkelijk opbouwwerkers door te werken aan kennisoverdracht, vergroting van vaardigheden en ontwikkeling van attitude. Hiervoor organiseert zij eens in de twee jaar een meerdaagse studieconferentie onder leiding van binnen- en buitenlandse deskundigen op het gebied van kerkelijk opbouwwerk en/of organisatieontwikkeling; daarnaast organiseert het werkverband één of meerdere studiedagen per jaar.

c. Communicatie

Het werkverband biedt door het inrichten van een eigen organisatie kerkelijk opbouwwerkers mogelijkheden om bij te dragen aan doelstellingen van het werkverband en deel te nemen aan de activiteiten op de verschillende taakgebieden. Via nieuwsbrief en website worden de leden voorzien van actuele informatie op het gebied van kerkelijk opbouwwerk en over de activiteiten binnen het werkverband.

***Bestuur Werkverband Kerkelijk Opbouwwerk
Augustus 2005***